

MPRA

Munich Personal RePEc Archive

Banking in the Next generation EU era

Danila, Marius Ioan

6 May 2021

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/112553/>
MPRA Paper No. 112553, posted 31 Mar 2022 05:52 UTC

SISTEMUL FINANCIAR - BANCAR IN ERA

NEXT GENERATION EU

Abstract. The global coronavirus pandemic (COVID-19) has triggered an unprecedented crisis, creating social, political, economic and financial challenges for both Europe and the rest of the world.

Faced with all these challenges, governments have implemented ambitious measures to support companies and households. Micro and macro prudential authorities have complemented these efforts, in particular by sending a strong signal to banking institutions to use existing capital buffers in order to continue to provide essential financial services and absorb losses, while avoiding a sudden and excessive reduction in lending, which would be detrimental to the economy. Support from governments and prudential authorities, together with monetary policy measures at European level, has maintained financial stability.

Credit risk must be a key priority for the relevant authorities. Ensuring that problematic exposures are properly managed and in a timely manner will be essential to prevent the accumulation of non-performing loans. It is also important for banks to consider all available information and to develop new alternative credit risk indicators that take into account the economic environment, the implementation of moratoriums and other support schemes.

Keywords: credit risk, uncertainty, NextGenerationEU, non performing loans, asset quality

JEL Classification: E44, E58, G21

1. O lume afectata de incertitudine

Anul 2020 a fost, pentru noi toți, un an extrem de dificil. Pandemia globală de coronavirus (COVID-19) a declanșat o criză fără precedent, creând provocări sociale, politice, economice și financiare atât pentru Europa cat și pentru restul lumii.

După ce în 2020 s-a înregistrat cea mai mare contracție din istoria postbelică, se preconizează, în mod as spune optimist, că economia zonei euro își va reveni în anul 2021. Însă, pentru moment, măsurile de izolare extinse continuă să afecteze activitatea, în special sectorul serviciilor. Distanțarea socială și incertitudinea ridicată în ceea ce privește perspectivele de ocupare a forței de muncă continuă să provoace impact negativ în ceea ce privește încrederea consumatorilor, care se menține sub nivelul premergător crizei.

Deoarece, în primul rând, pandemia generează șocuri ce deriva din incertitudine¹. Nu numai că există incertitudine cu privire la momentul ieșirii din pandemie din cauza efectelor opuse - pe de o parte ale vaccinărilor, ale altor tratamente medicale și restricțiilor sociale și pe de altă parte ale răspândirii reale a virusului și apariției mutațiilor; dar există, de asemenea, o dezbatere aprinsă cu privire la implicațiile pandemiei pentru viitorul diferitelor sectoare economice. De exemplu, echilibrul viitor dintre birou și casă ca loc de muncă, precum și opțiunea de a lucra de la distanță din orice colț al lumii, au implicații pe scară largă pentru multe sectoare. De asemenea, este plauzibil ca experiența acumulată din utilizarea intensiva a tehnologiilor de colaborare online să remodeleze modul în care sunt organizate activitățile internaționale, inclusiv să ducă la o scădere a numărului călătoriilor de afaceri.

Există un risc cert de „self fulfilling prophecy” prin care perspectivele economice incerte determină gospodăriile, companiile și autoritățile să frâneze planurile de cheltuieli, ceea ce duce la o scădere a cererii globale, care la rândul ei validează pierderea încrederii în viitor. Acest risc este agravat de diminuarea cantitativa a

---

¹ Fabio Panetta, membru al Comitetului executiv al BCE, aprilie 2021

unor canale de amplificare financiară prin care creditorii (instituții de credit sau investitori în obligațiuni) devin reticenți în a acorda împrumuturi, iar debitorii (gospodării, companii sau autorități centrale și locale) devin reticenți în a-și asuma datorii pe termen lung deoarece se tem că perspectivele de creștere mai scăzute ar putea genera o scădere a bonității.

Există numeroase semnale în sensul că activitatea economică la nivel continental și global ar trebui să se intensifice puternic în a doua jumătate a acestui an datorită vaccinărilor, relaxării măsurilor de izolare și politicilor monetare și fiscale. Cu toate acestea, așa cum am menționat, incertitudinea rămâne ridicată, iar redresarea se preconizează că va fi fragilă, PIB-ul atingând, potrivit proiecțiilor unor experți ai Băncii Centrale Europene, nivelul anterior crizei nu mai devreme de al doilea trimestru al anului 2022². O campanie de vaccinare de succes în întreaga zonă euro pare să fie crucială pentru a preveni materializarea multor riscuri.

2. Răspunsul autorităților; pachetul "Next Generation EU"

Confruntate cu toate aceste provocări, guvernele au implementat măsuri ambițioase pentru a sprijini companiile și gospodăriile. Autoritățile micro și macro prudențiale au completat aceste eforturi, în special prin transmiterea unui semnal puternic băncilor, de utilizare a amortizoarelor de capital existente pentru a continua să furnizeze servicii financiare esențiale și să absoarbă pierderile, evitând în același timp reducerea bruscă și excesivă a creditării, care ar fi dăunătoare pentru economie. Sprijinul din partea guvernelor și autorităților prudențiale, împreună cu măsurile de politică monetară la nivel european, au menținut stabilitatea financiară; aceste inițiative au redus costurile economice și sociale ale crizei și au creat un cerc virtuos între entități suverane, bănci și companii. Măsurile introduse au stabilizat cererea, au asigurat fluxul de creditare către firme, au evitat un val de neîndeplinire a obligațiilor de plată ale companiilor și au protejat bilanțurile băncilor.

---

² Philip R. Lane, membru al Comitetului Executiv al BCE, ianuarie 2021

Deși sprijinul politic a avut succes în limitarea riscurilor imediate de stabilitate financiară, vulnerabilitățile pe termen mediu rămân ridicate; pandemia a amplificat dezechilibrele preexistente și a creat noi provocări.

Prin urmare, autoritățile se confruntă cu o problema delicată de echilibrare. Pe de o parte, retragerea anticipată sau reducerea sprijinului riscă să declanșeze un val de insolvențe care ar avea un impact semnificativ asupra economiei și calității activelor băncilor. Pe de altă parte, acordarea de sprijin public și costuri de finanțare scăzute pentru prea mult timp poate duce la păstrarea în viață a afacerilor neviabile, în detrimentul viabilității băncilor, productivității economice și, prin extensie, al creșterii economice.

Trebuie subliniat în acest context rolul esențial al pachetului "Next Generation EU", cu cele două componente principale: Mecanismul de redresare și reziliență și REACT-EU. Este important ca acesta să devină operațional cât mai rapid; statele membre trebuie să își finalizeze planurile de redresare și reziliență și să implementeze fondurile pentru cheltuieli publice, însoțite de politici structurale menite să sporească productivitatea. Acest lucru ar permite programului Next Generation EU să contribuie la o redresare mai rapidă, mai puternică și mai uniformă și să sporească reziliența economică și potențialul de creștere al economiilor statelor membre, sprijinind astfel eficacitatea politicii monetare. În mod evident, programul de redresare Next Generation EU este un element esențial al răspunsului Europei la pandemie, care atenuează riscul de divergență economică între țări care au fost afectate foarte diferit de criză. Este un pas crucial în istoria zonei euro iar dacă acest instrument temporar ar putea deschide calea pentru o facilitate permanentă de împrumut depinde în mare măsură de modul în care este utilizat. Dacă fondurile permit statelor membre să se angajeze pe o traiectorie de creștere durabilă, acest lucru va stimula încrederea și, prin urmare, va spori șansele de consolidare a integrării fiscale în zona euro.

Totuși, la momentul actual, riscurile generate de retragerea anticipată a măsurilor și politicilor de sprijin sunt mai mari decât riscurile asociate menținerii în vigoare a unor astfel de măsuri. Trebuie să păstrăm cercul virtuos creat cu mult efort. Cu

toate acestea, orice efecte negative pe termen mai lung ale menținerii măsurilor de sprijin trebuie monitorizate cu mare atenție.

În tot acest context trebuie să ținem seama de faptul că performanța economică pe termen lung este indisolubil legată de cea pe termen scurt - o perioadă susținută de activitate economică sub capacitate dăunează prin intermediul mai multor mecanisme capacității economice pe termen lung. În primul rând, pierderea generată de reducerea substanțială a veniturilor în sectoarele cele mai afectate de restricțiile sociale a afectat negativ bilanțurile companiilor. Deoarece sănătatea financiară a firmelor este un factor determinant important al investițiilor, nivelul productivității pe termen lung este amenințat de o reducere a acumulării de capital. În al doilea rând, inactivitatea afectează productivitatea muncii prin pierderea acumulării de cunoștințe la locul de muncă (know how) - capitalul de know how specific firmei poate fi pierdut dacă deficitul de venituri în timpul pandemiei duce la redimensionarea sau chiar închiderea unor afaceri sau linii de afaceri viabile. Iar pentru cei care intră în câmpul muncii direct de pe băncile școlii sau universității, situația a fost agravată de impactul negativ al pandemiei asupra sistemului educațional.

3. Riscul de credit – principala provocare la adresa stabilității sistemului bancar

Situația prezentată mai sus este de natură să conducă la deteriorarea calității activelor băncilor, o nouă provocare pentru aceste instituții în perioada următoare. Din cauza actualei crize economice și financiare, suntem cu toții conștienți de modul în care nivelurile ridicate de credite neperformante pot limita capacitatea băncilor de a sprijini economia reală. În ultimii ani, autoritățile europene și naționale au contribuit la orientarea eforturilor de reducere a nivelului de active neperformante din bilanțurile băncilor iar aceste eforturi au dat roade: rata creditelor neperformante ale băncilor din zona euro s-a situat la aproximativ 2,8 % în al treilea trimestru al anului 2020³, în scădere de la

---

³ Elizabeth McCaul, Member of the Supervisory Board of the ECB, martie 2021

aproximativ 7 % la sfârșitul anului 2015. Acesta este un progres semnificativ și, datorită acestor eforturi, băncile au intrat în criza pandemică într-o poziție relativ puternică.

Cu toate acestea, se preconizează că nivelul creditelor neperformante va crește din nou în perioada următoare, pe măsură ce impactul crizei provocate de COVID-19 asupra economiei reale se intensifică. Băncile trebuie să se asigure că au capacitatea operațională de a aborda în mod serios și într-un stadiu incipient problematica nivelului creditelor neperformante. Pe lângă soluțiile bazate pe piață, ar trebui explorate în continuare și alte soluții la nivel sistemic, potențial sprijinite de sectorul public. Un plan cuprinzător de combatere a creșterii creditelor neperformante este esențial pentru a face față consecințelor șocului provocat de COVID-19.

Am menționat faptul că băncile din zona euro au intrat în criza provocată de COVID-19 cu poziții puternice în ceea ce privește capitalul, lichiditatea și calitatea activelor. Aceste coordonate, împreună cu răspunsul politic fără precedent la nivel european și național, au permis băncilor să continue să acorde împrumuturi gospodăriilor și companiilor pe parcursul primului an de criză. Așadar, băncile europene au făcut parte din soluție - o diferență semnificativă față de criza din 2008.

Cu toate acestea, așa cum am precizat, impactul crizei provocate de COVID-19 nu s-a materializat încă pe deplin. Am cunoscut una dintre cele mai dure recesiuni înregistrate, în prima jumătate a anului 2020, care, după o oarecare revenire în a doua jumătate a anului, a dus la o scădere a PIB-ului cu 6,8 % în 2020 pentru zona euro⁴. Pe măsură ce programele guvernamentale și alte programe de sprijin (transferurile directe către gospodării și companii, moratoriile legate de credite sau schemele de garantare), încep să expire sau sunt retrase, băncile vor începe să resimtă pe deplin amploarea șocului economic. Acest lucru este relevant pentru România și pentru Europa în ansamblu, deoarece sistemul bancar joacă un rol esențial în finanțarea economiei reale și, în special, în finanțarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM).

---

⁴ Elizabeth McCaul, Member of the Supervisory Board of the ECB, martie 2021

Principala preocupare la ora actuala trebuie sa fie legata de faptul ca, pe măsură ce schemele de sprijin sunt eliminate, este extrem de probabil ca insolvențele IMM-urilor și ale altor companii să crească, generând o pondere mai mare a creditelor neperformante în bilanțurile bancare, ceea ce, la rândul său, va necesita provizioane mai mari și va exercita presiuni atât asupra capacității de creditare a băncilor cât și asupra rentabilității (aflata deja la un nivel scăzut).

Conform estimărilor Băncii Centrale Europene (BCE), într-un scenariu sever, dar plauzibil, creditele neperformante din portofoliile băncilor din zona euro ar putea ajunge la un nivel de 1,4 trilioane de euro, cu mult peste nivelurile atinse în timpul crizei financiare din 2008 sau cele generate de criza datoriei suverane din 2011. Magnitudinea îngrijorării pentru această potențială situație este sugerată inclusiv de faptul că un înalt oficial al Băncii Centrale Europene și-a exprimat recent părerea că o companie europeană de administrare a activelor ar putea fi o posibilă soluție⁵. Conform oficialului, această inițiativă ar fi cea mai eficientă pentru abordarea procesului de deteriorare a calității activelor bancare. În cazul României, sunt de părere că o instituție suverană sau în parteneriat public / privat care să administreze și ulterior să valorifice activele neperformante din sectoare vitale bunei funcționări a economiei naționale este (din nou) un subiect de actualitate, ce merita revigorat.

Riscul de credit trebuie să fie deci o prioritate-cheie pentru autoritățile relevante. Să ținem seama de faptul că la doisprezece ani după Lehman Brothers și la nouă ani de la criza datoriei suverane grecești, calitatea activelor băncilor din zona euro rămâne în continuare sub nivelul premergător al crizei din 2008. Asigurarea faptului că expunerile problematice sunt gestionate în mod corespunzător și în timp util (identificarea dificultăților financiare ale debitorilor într-un stadiu incipient) va fi esențială pentru prevenirea acumulării de credite neperformante. Este totodată important ca băncile să ia în considerare toate informațiile disponibile și, de ce nu, să elaboreze noi indicatori alternativi de risc de credit care iau în calcul mediul pandemic, implementarea moratoriilor și alte scheme de sprijin. În esență, băncile trebuie să efectueze o atentă analiză de credit pentru a determina dacă situația

---

⁵ Andrea Enria, Chair of the Supervisory Board of the ECB, ianuarie 2021

reală a unui debitor existent indică o deteriorare permanentă a calității creditului; acestea trebuie să privească dincolo de sprijinul guvernamental sau de eventualele moratorii instituite pentru a amortiza efectele pandemiei asupra debitorilor.

Cu cât sunt identificate mai devreme creditele neperformante, cu atât va fi mai rapid și mai puțin volatil procesul de restructurare sau eliminare din bilanț a creditelor neperformante; recunoașterea eventualelor pierderi doar la momentul la care măsurile de sprijin expiră sporește posibilitatea apariției unor șocuri (inclusiv pro ciclicitate), diminuând capacitatea băncilor de a crea valoare în piața post pandemică, afectând inclusiv transmiterea politicii monetare prin intermediul canalului de creditare.

Prin urmare, cu excepția cazului în care băncile se pregătesc în mod proactiv pentru eventuala creștere a nivelului creditelor neperformante, oferă o transparență adecvată în rapoartele financiare și efectuează în timp util reevaluări ale calității activelor, creditele neperformante vor amplifica profunzimea șocului la momentul expirării măsurilor și schemelor de sprijin, amânând redresarea economică și subminând o mare parte din eforturile dedicate amortizării efectelor pandemiei. Extrem de importantă este deci dezvoltarea capacității băncilor, într-o abordare de tip „forward looking”, de a genera proiecții fiabile asupra calității activelor și, prin urmare, asupra dimensionării capitalului. Dacă este cazul, băncile ar trebui să procedeze cât mai curând posibil la o majorare a provizioanelor, prevenind astfel pierderi mai mari într-o etapă ulterioară.

Nu este o exagerare să acceptăm ideea că actuala pandemie ne-a teleportat în viitor; în plan operațional, digitalizarea a devenit o parte integrantă a modelelor de afaceri ale băncilor, afectând atât fluxurile și procesele interne cât și modul în care interacționează cu potențialii sau actualii clienți. Prin urmare, băncile vor trebui să investească mai mult în tehnologie și transformare digitală. Subliniez faptul că digitalizarea și transformarea trebuie privite ca oportunități și nu ca un pericol, ca investiții pe termen lung și nu pe poziție de costuri. Totodată, creșterea competențelor profesionale și manageriale interne sunt ingrediente complementare critice atât în perioada curentă cât și viitoare. Revoluția digitală în

desfășurare nu numai că permite băncilor să îmbunătățească semnificativ calitatea serviciilor pe care le oferă clienților lor, ci oferă și oportunități pentru atât de necesara eficientizare a costurilor.

Cu certitudine, la momentul actual băncile pot naviga cu succes în mediul economic și financiar dificil în principal prin reducerea costurilor și îmbunătățirea eficienței. Strategiile potențiale variază de la măsuri tradiționale, cum ar fi închiderea de sucursale (care, desigur, nu sunt decizii ușoare dar care vor trebui însă acompaniate și poate chiar atenuate de faptul că băncile vor avea nevoie de atragerea și/sau crearea de noi competențe și profesioniști pentru a dezvolta în mod eficient noi produse, servicii și modele de distribuție), până la adoptarea de noi modalități de reducere a costurilor ce presupun digitalizarea serviciilor de intermediere financiară. Pe lângă reducerea costurilor, băncile își pot îmbunătăți și capacitățile de generare a veniturilor, din nou prin digitalizare sau de exemplu prin optimizarea activităților generatoare de taxe și comisioane (fees and commissions).

Din păcate unele bănci nu au abordat încă în mod responsabil problema structurilor supradimensionate și a modelelor de afaceri neviabile, care duc la costuri operaționale ridicate dar este posibil ca situația actuală să declanșeze eforturi de consolidare în sectorul bancar, ceea ce ar putea duce la sinergii și la o eficiență mai mare, eliminând eventuala capacitatea excesivă existentă.

Ca o concluzie legată de sistemul bancar, principala provocare dintre cele amintite mai sus este reprezentată de gestionarea tranziției de la o situație în care companiile sunt protejate de garanții publice sau moratorii și în care aproape că nu există insolvențe la o situație de normalitate, în care firmele trebuie să funcționeze din nou fără sprijinul statului.

4. Abordări necesare la nivel național

La nivel macroeconomic național, o orientare fiscală ambițioasă și coordonată va fi un element critic. Politicile fiscale naționale ar trebui să ofere în continuare în timp util sprijin substanțial și orientat către a ataca într-un mod eficient

vulnerabilitățile cu adevărat majore ce afectează companiile și gospodăriile cele mai expuse pandemiei și măsurilor de izolare aferente. O abordare politică cu adevărat prudentă presupune activarea unor opțiuni materializate prin injectarea mai degrabă a prea multor stimulente decât a ne confrunța cu un scenariu cu insuficiente stimulente.

Prin îmbunătățirea perspectivelor economice pentru companii și gospodării, politica fiscală, acompaniata de o supraveghere intruzivă (dar echitabilă), inovare și cooperare între autorități și piața ar consolida, de asemenea, transmiterea măsurilor de politică monetară. Politica fiscală poate acționa, de asemenea, ca un catalizator pentru o transformare pozitivă și sustenabilă a economiei românești începând încă din faza de redresare.

Subscriu concluziei specialiștilor ca actuala criza economică nu este în totalitate rezultatul unor dezechilibre pe termen lung; ea nu are un caracter ciclic. Este mai degrabă rezultanta unui eveniment exogen, o “leăda neagra”. Ea s-a suprapus, în cazul României, pe unele probleme structurale, de fond, care nu au fost în timp util adresate cu politici și reforme efective și eficiente, ceea ce se constituie într-o provocare la adresa procesului de relansare a economiei noastre. Se impune de urgență implementarea unui pachet complex și cuprinzător de măsuri și politici economice și sociale, care să dea încredere firmelor și gospodăriilor în viitorul economiei naționale. Încrederea recâștigată poate duce la reorientarea finanțării private și publice chiar și către unele proiecte percepute la acest moment ca vulnerabile, în acest fel evitându-se o criza a creditului și a datoriilor similară celor anterioare.

Odată ce pandemia s-a încheiat și criza economică este de domeniul trecutului, România va avea de gestionat o situație dificilă. Va trebui să fim bine organizați și să nu repetăm greșelile din trecut, cum ar fi închiderea simultană a tuturor pârghiilor de sprijin, tăierea totală a stimulilor fiscali și monetari. În schimb, trebuie să oferim sprijin imediat și flexibil economiei românești iar reducerea acestui sprijin să o efectuăm în mod progresiv și în strânsă corelare cu evoluțiile asociate recuperării economice. La un moment dat va trebui să reînvățăm cum să

funcționăm economic și financiar fără ajutorul vreunei măsuri excepționale introduse ca răspuns la criza pandemică.